

I. GODIŠNJI KOLOKVIJ O SUZBIJANJU TRGOVANJA LJUDIMA „VAE VICTI(M)S?“ IZGRAĐIVANJE PRISTUPA SUZBIJANJU TRGOVANJA LJUDIMA S NAGLASKOM NA LJUDSKIM PRAVIMA¹

Zagreb, 22. ožujka 2013.

U Zagrebu je 22. ožujka 2013. godine u auli Sveučilišta održan I. godišnji kolokvij o suzbijanju trgovanja ljudima, pod nazivom „Vae victi(m)s? Izgrađivanje pristupa suzbijanju trgovanja ljudima s naglaskom na ljudskim pravima“ u organizaciji Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Max Planck instituta za inozemno i međunarodno kazneno pravo (Freiburg). Cilj kolokvija bio je svraćanje pozornosti na dosad u većem dijelu zanemareno pitanje zaštite ljudskih prava u suzbijanju trgovanja ljudima, pomoću interdisciplinarnog pristupa. Kolokvij je otvorio prodekan Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Dalibor Čepulo koji je svima poželio dobrodošlicu i istaknuo važnost rasprave o ovom fenomenu kao jednom od najvažnijih u kaznenoj teoriji i praksi današnjice. Izrazio je zadovoljstvo što je Pravni fakultet domaćin tako važnog događaja koji označava ne samo početak šire rasprave, nego interdisciplinarni pristup ovom fenomenu, što može biti osnova za implementaciju novih pristupa u zakonodavstvo. Naime, prije samog održavanja I. godišnjeg kolokvija o suzbijanju trgovanja ljudima dekan Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Zoran Parać i direktor Max Planck instituta za inozemno i međunarodno kazneno pravo u Freiburgu prof. dr. sc. Hans-Jörg Albrecht svečano su potpisali Sporazum o općoj suradnji te Sporazum o projektnoj suradnji Max Planck instituta i Katedre za kazneno pravo na području istraživanja i sprječavanja trgovanja ljudima. Nastavno na zaključivanje sporazuma kojemu su prisustvovali i predstojnik prof.dr.sc. Davor Derenčinović te članovi Katedre za kazneno pravo održan je I. Godišnji kolokvij o suzbijanju trgovanja ljudima. Poticanje i učvršćivanje međunarodne suradnje je jedna od najvažnijih uloga sveučilišta u današnje vrijeme, stoga je prof. dr. sc. Čepulo zahvalio doc. dr. sc. Anni-Mariji Getoš na dugogodišnjem poticanju suradnje između Max Planck instituta i Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na kraju svog uvodnog izlaganja prof. dr. sc. Čepulo je izrazio sigurnost da će kolokvij biti dobra početna točka u institucionalizaciji nove suradnje te da će Zagreb postati, ne samo regionalno, središte u ovom području.

Prvo izlaganje održao je prof. dr. sc. Hans-Jörg Albrecht, direktor Max Planck instituta za inozemno i međunarodno kazneno pravo, pod nazivom „*Trgovanje ljudima između politike i kriminološke teorije*“². Prof. dr. sc. Albrecht je upozorio da je trgovanje ljudima heterogeno područje, koje obuhvaća trgovanje ženama radi seksualnog iskorištavanja, radnom snagom, djecom i ljudskim organima. Naglasio je važnost vizualiziranja ovog problema i moć brojki, pa tako primjerice *Aargauer Landeskirchen*, švicarska crkvena organizacija, procjenjuje da godišnje dva i pol milijuna ljudi postaje žrtvama trgovanja ljudima, pri čemu se zaradi 35 milijardi

* Emanuel Matešić, student III. godine Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

** Ivana Zelić, studentica III. godine Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

¹ „*Vae Victi(m)s? Towards Building a Human Rights Approach in Combating Trafficking in Human Beings*“

² „*Human Trafficking between Policy Making and Criminological Theory*“

američkih dolara. Nije najjasnije na osnovi čega su vršene te procjene. Trgovanje ljudima je područje na kojem se isprepliće mnogo problema današnjice. Kao glavni problem javlja se pitanje legalizacije prostitucije i kontrole tržišta seksualnim uslugama, zatim problem organiziranog kriminala i međunarodnih kaznenih djela, imigracije, ilegalnih useljenika, pitanje zaštite ljudskih prava, zaštite države, suzbijanja siromaštva i politike zaštite žrtava. S kriminološkog aspekta važno je shvaćanje funkcioniranja tržišta seksualnim uslugama i tržišta rada, zatim određenje trgovanja ljudima kao pitanja javne politike, podizanje svijesti da se radi o globalnom problemu te implementacija odgovarajućih odredbi u pravni sustav. Profesor je spomenuo presudu Europskog suda za ljudska prava *Rantsev protiv Cipra i Rusije*, u kojoj je sud, između ostalog, zaključio da je broj mladih žena kojima su ciparske vlasti dopustile useljavanje zbog rada u noćnim klubovima u nerazmjeru s brojem stanovništva Cipra, čime je otvoreno pitanje suradnje države s kriminalnim organizacijama. Istraživanja o ovom fenomenu su drastično porasla devedesetih godina prošlog stoljeća. Međutim, istraživanja su uglavnom podržavana od strane različitih interesnih grupa, orijentirana su na prostituciju i zanemaruju druge važne segmente ovog područja kao što su počinitelji, tržište seksualnim uslugama, djece za posvajanje, radnom snagom i ljudskim organima. Spomenuo je istraživanje u Njemačkoj koje je pokazalo nerazmjer između procijenjenog broja slučajeva trgovanja ljudima, otkrivenih slučajeva i pravomoćnih presuda protiv počinitelja. Kao jedan od razloga tomu navodi što su žrtve trgovanja ljudima najčešće ujedno ilegalni imigranti pa ne žele surađivati s policijom. Nedostatak pouzdanih podataka predstavlja veliki problem u suzbijanju trgovanja ljudima.

Sljedeće izlaganje održao je prof. dr. sc. Davor Derenčinović, predstojnik Katedre za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod nazivom „*Reformuliranje trgovanja ljudima – neki konceptualni prijepori*“³. Postoji velika diskrepancija između procjena broja žrtava. Neke su procjene u milijunskim brojkama, dok s druge strane broj otkrivenih i procesuiranih slučajeva ne prelazi brojke od nekoliko desetaka, najviše stotinjak slučajeva. Prof. dr. sc. Derenčinović je bio dopredsjednik Nezavisne skupine stručnjaka za provedbu Konvencije za djelovanje u borbi protiv trgovanja ljudima Vijeća Europe (GRETA⁴) te je s ostalim stručnjacima, tijekom posjeta europskim državama, zaključio da je najslabija karika u lancu suzbijanja trgovine ljudima, koji se sastoji od: prevencije, zaštite žrtava i kaznenog progona⁵, upravo identifikacija žrtava. Tekst Konvencije ne govori puno o definiciji žrtve, pa su i stručnjaci u GRETA-i raspravljali o tome treba li šteta nanosena žrtvama biti dokazana u postupku kako bi dobile status žrtve trgovanja ljudima. Povećava se broj država koje su unijele trgovanje ljudima u svoje zakonodavstvo, ali je to uglavnom ograničeno na kazneno zakonodavstvo i zapravo još uvijek nema sveobuhvatne regulacije. Stoga se trgovanjem ljudima bave uglavnom represivni organi, a žrtvama se bave samo kao potencijalnim svjedocima tj. koliko je potrebno radi postizanja osuđujuće presude. Nedostaje djelovanje iz perspektive zaštite ljudskih prava. Profesor je također spomenuo presudu *Rantsev protiv Cipra i Rusije*, s kojom se ne slaže u potpunosti, ali ističe kako je sud ispravno odlučio da je trgovanje ljudima povreda čl. 4. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava tj. povreda temeljnog ljudskog prava na dostojanstvo. Većina žrtava trgovanja ljudima su žene, ali iznenađuju statistike koje nam pokazuju i veliki broj počiniteljica ovog kaznenog djela pa tako npr. UN-ove statistike pokazuju da na svjetskoj razini čak 25% osuđenih čine žene. Za razliku od uvriježenog mišljenja da se radi o sofisticiranom kriminalu, nove statistike pokazuju da su većina počinitelja pripadnici malih grupa, fleksibilno organiziranih i dobro povezanih s grupama u zemlji tranzita i destinacije. Konvencija Vijeća Europe je proširila domašaj kaznenog djela i na unutargranično trgovanje ljudima, mada je u javnosti još uvijek percipirano kao prekogranično kazneno djelo. Iako postoje i transkontinentalne rute, kao što je npr. s azijskim žrtvama koje su najčešće transportirane u Europu i Sjevernu Ameriku, većina žrtava je transportirana regionalno, kao npr. iz Tajlanda u Singapur, iz Meksika u SAD. Žrtve redovito potječu iz ekonomski slabije

³ „*Re-shaping Human Trafficking – Some Conceptual Issues*“

⁴ *Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings*

⁵ 3P – *prevention, protection, prosecution*

razvijenih država, a prevoze ih u razvijene. Još uvijek nije osviješteno da postoji trgovanje ljudima za iskorištavanje radne snage jer se pretežito percipira kao iskorištavanje u seksualne svrhe. Time se nedovoljno evaluira viktimizacija žrtava koje su iskorištavane kao radna snaga. Povezanost ilegalne imigracije uvelike otežava razotkrivanje trgovine ljudima jer su žrtve ujedno i počinitelji nekog kaznenog djela ili prekršaja, kao što je posjedovanje krivotvorenih dokumenata i prostitucija te zbog toga nisu sklone obratiti se državi za zaštitu. Ta neobična dimenzija je izazov u suzbijanju trgovanja ljudima: postići balans između kaznene ili prekršajne odgovornosti žrtava i spašavanja istih te procesuiranje pravih počinitelja.

Raspravu nakon prvog dijela kolokvija moderirala je doc. dr. sc. Anna-Maria Getoš s Katedre za kazneno pravo Pravnog fakulteta u Zagrebu. Na početku su prof. dr. sc. Albrecht i prof. dr. sc. Derenčinović definirali elemente kaznenog djela trgovanja ljudima: radnja (transport, skrivanje, prihvataje itd.), sredstvo (prijevarena, prijetnja, nasilje, druga sredstva prisile) te namjera iskorištavanja. Da bi se djelo smatralo dovršenim nije potrebno da dođe do samog iskorištavanja. Ako je osoba u tranzitu i iskorištavanje nije nastupilo, osobu se mora smatrati žrtvom trgovanja ljudima, koja onda ima sva prava kao i žrtva kod koje je nastupilo iskorištavanje. Počinitelji češće pribjegavaju sredstvu kao što je iskorištavanje stanja bespomoćnosti nego primjeni prisile iz razloga što su žrtve tretirane kao investicije, postoji mogućnost višestruke prodaje žrtve, pri čemu je moguće ostvariti veću zaradu. Složenost kaznenog djela jedna je od prepreka tužiteljstvu te su zbog toga male brojke procesuiranih i osuđenih počinitelja. Tužiteljstvu je lakše dokazati elemente nekih drugih kaznenih djela kao što su podvođenje, vrbovanje za prostituciju. Rasprava je nastavljena pitanjem uloge GRETA-e i njezinim sredstvima za suzbijanje trgovanja ljudima. Prof. dr. sc. Derenčinović GRETA-u smatra značajnim korakom u suzbijanju trgovanja ljudima kojoj je Konvencija o suzbijanju trgovanja ljudima dala ovlasti, zajedno s Odborom stranaka, koje je političko tijelo, da daje preporuke državama kako bi uredile zakonske rupe, poboljšale zakonodavstvo i praksu općenito. Također postoji mogućnost za države koje nisu članice Vijeća Europe da postanu članice spomenute Konvencije. Rasprava je nastavljena o politici koja koristi neprovjerene podatke i informacije. Prof. dr. sc. Albrecht smatra da se politika suzbijanja trgovanja ljudima puno ne razlikuje od bilo koje druge kriminološke politike, kao što su pranje novca, korupcija, organizirani kriminal. Usporedio je trgovanje ljudima s organiziranim kriminalom, o kojem se mnogo govori, ali relevantni podaci nam pokazuju da o njemu ne znamo puno. U postupku otkrivanja lanca trgovanja ljudima najvažnija i najteža točka je identifikacija žrtve. Profesor je kritizirao već spomenutu presudu *Rantsev protiv Cipra i Rusije*, gdje se radilo o ubojstvu mlade djevojke, ali je pozadina događaja bilo trgovanje ljudima, a ciparske vlasti su učinile veliki propust ne poduzevši mjere kojom bi djevojku zaštitili. Prof. dr. sc. Derenčinović se nadovezao s kritikama na spomenutu presudu, u kojoj je sud propustio utvrditi povredu čl. 4. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava. Policija nije identificirala djevojku kao potencijalnu žrtvu trgovanja ljudima, iako je ona bila u policijskoj postaji, što je relevantno te je naposljetku upozorio da se slučaj *Rantsev* može dogoditi bilo gdje. Prof. dr. sc. Albrecht je još u vezi slučaja istaknuo suradnju policije s vlasnikom *cabareta*, kojem su naposljetku predali djevojku, dakle postojanje svojevrsnog javno-privatnog partnerstva u iskorištavanju žrtava.

Drugi dio kolokvija započeo je izlaganjem dr. sc. Michaela Kilchlinga s Max Planck instituta za inozemno i međunarodno kazneno pravo, pod nazivom „*Procesuiranje trgovanja ljudima u uvjetima legalizirane prostitucije? Koncepti i prijepori uređenja trgovanja ljudima u Njemačkoj*“⁶. U Njemačkoj se vodi živa rasprava o pravnoj reformi koja je provedena prije nekoliko godina, a za posljedicu je imala legalizaciju prostitucije. Jedan element reforme bila je legalizacija prostitucije, a drugi element jačanje zaštite ljudskih prava u odnosu na trgovanje ljudima, na način da se kazneno djelo trgovanja ljudima u kaznenom zakonu iz seksualnih delikata premjestilo u kaznena djela protiv osobne slobode. Razdvojeno je trgovanje ljudima

---

⁶ „*Prosecution on Human Trafficking in a Legalised Environment? Concepts and Controversies of Human Trafficking Legislation in Germany*“

zbog seksualnog iskorištavanja, trgovanje ljudima zbog radne snage i trgovanje djecom. Posljedice reforme su takve da, prema policijskim statistikama, nije došlo do povećanja broja otkrivenih slučajeva trgovanja ljudima. Dr. sc. Kilchling ističe kako je tržište rada oduvijek legalno i kako policija uspješno kontrolira radne dozvole zaposlenika. Naprotiv, policija se žali na poteškoće pri provođenju novih odredaba jer je gotovo nemoguće vršiti efektivnu kontrolu u uvjetima legalizirane prostitucije. Međutim, analiziranjem policijskog Godišnjeg izvješća o trgovanju ljudima, mogu se pronaći argumenti da legalizacija prostitucije nije imala veliki utjecaj na policijski rad. Jedan od glavnih argumenata je što se proširenjem Europske unije povećao broj useljenika iz istočne Europe, koji sada imaju legalno prebivalište u Njemačkoj te policija ne može djelovanje osobe na tržištu seksualnim uslugama uzeti kao početnu točku za istragu. Dr. sc. Kilchling to smatra najvećim problemom kod otkrivanja žrtava. Još jedan od glavnih problema je slaba suradnja žrtava s policijom. Zbog svega toga u Njemačkoj se javljaju prijevori oko dotične reforme, koju mnogi smatraju pogreškom te zahtijevaju vraćanje trgovanja ljudima kao seksualnog delikta. Predlaže se usvajanje skandinavskog modela kojim se u potpunosti zabranjuje prostitucija, a kažnjava se korisnika. Usprkos tome, dr. sc. Kilchling tvrdi da ne postoje statistički dokazi da je legalizacija prostitucije kao takva spriječila uspješno provođenje kaznenog progona.

Drugi dio kolokvija nastavio je prof. dr. sc. Peter J. Henning (Wayne State University Law School, Detroit, Michigan, SAD), koji kao *Fullbright scholar* predaje predmet *Economic Criminal Law* na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Profesor se u izlaganju pod nazivom „*Prijevori ustanovljenja odgovornosti korporacija za trgovanje ljudima prema zakonodavstvu SAD-a*“⁷, koncentrirao na iskorištavanje radne snage kao aspekt trgovanja ljudima te zakonodavna rješenja u Sjedinjenim Američkim Državama. Statistike pokazuju porast broja otkrivenih slučajeva u posljednjih nekoliko godina, ali kada se uzme u obzir da to znači dvadesetak slučajeva više u državi s više od 300 milijuna stanovnika, napredak je još uvijek slab. Trgovanje radnom snagom promatra se kroz dva aspekta: prvo, počinjeno od strane pojedinaca i malih poduzeća unutar samih Sjedinjenih Država (npr. kod izrada vjenčanica, usluga čišćenja) te drugo, kod velikih korporacija, koje se same ne bave kriminalnim aktivnostima, ali ih indirektno podržavaju odabirom dobavljača u inozemstvu koji zloupotrebljavaju radnu snagu. Velike korporacije same gotovo nikad nisu uključene u aktivnu trgovinu ljudima, ali su, zbog pritiska velike konkurencije, sklone tražiti dobavljača koji nudi što niže cijene, ne provjeravajući razlog tim nižim cijenama. Doseg normi kaznenog prava ograničen je teškim dokazivanjem kaznenog djela trgovanja ljudima, posebice zbog visokih zahtjeva za dokazivanjem posebne namjere. Zbog toga prof. dr. sc. Henning predlaže proučavanje alternativnih rješenja, posebice onih u trgovačkom pravu. Kao primjer ističe zakonodavstvo Kalifornije, gdje poslovni subjekti s godišnjim prihodima većima od 100 milijuna američkih dolara koji posluju s inozemstvom, moraju u svojim izvješćima navesti mjere kojima osiguravaju da među svoje dobavljače ne uključuju trgovce ljudima. Drugi je primjer zakon na saveznoj razini kojim se slična obveza nameće svim poslovnim subjektima koji trguju mineralima iz ratom pogođenim područjima središnje Afrike (*conflict minerals*).

Nakon izlaganja uslijedila je rasprava koju je moderirala doc. dr. sc. Maja Munivrana Vajda s Katedre za kazneno pravo Pravnog fakulteta u Zagrebu. Sudionici su se osvrnuli na povezanost diskriminacije s trgovanjem ljudima. Ona ima učinak na dva mjesta: u zemlji podrijetla žrtava stvara atmosferu netrpeljivosti koju diskriminirani pokušavaju izbjeći migracijom u druge države i pritom postaju žrtve trgovanja ljudima. U zemljama odredištima diskriminacija prema migrantima smanjuje učinkovitost mjera suzbijanja trgovanja ljudima. Diskriminacija može biti raznolika, a posebno se očituje ona na temelju spola ili pripadnosti etničkim skupinama, koja se u Hrvatskoj posebno pokazuje u odnosu na romsku manjinu. Kao

---

⁷ „*The Hurdles to Holding a Corporation Liable for Human Trafficking Legislation under United States Law*“

primjer diskriminativnih mjera spomenuta je mogućnost obeštećenja žrtava kaznenih djela u Europskoj uniji, koja je dostupna samo državljanima članica EU, čime je automatski isključen najveći broj žrtava trgovanja ljudima, koje potječu iz država istočne Europe koje još nisu članice. Osim toga, sudionici su se još jednom dotakli pitanja utjecaja (i)legalne prostitucije na suzbijanje trgovanja ljudima. Kao suprotnost njemačkom pristupu koji legalizacijom i regulacijom pokušava spriječiti iskorištavanje, spomenuta je Konvenciju UN-a o suzbijanju trgovanja ljudima i iskorištavanja prostitucije drugih, u kojoj je zauzet stav da je prostitucija nespojiva s dostojanstvom čovjeka. Prof. dr. sc. Albrecht je dao primjer Dortmunda, gdje su gradske vlasti pokušale zabraniti uličnu prostituciju. Međutim, prostitutke su se usprotivile toj mjeri te su sudskim putem uspjele ishoditi njeno ukidanje.

Treći dio kolokvija započeo je prof. dr. sc. Richard P. Farkas (DePaul University, Chicago, Illinois, SAD), profesor politologije, koji se u svojoj znanstvenoj aktivnosti posvetio proučavanju promjena u postkomunističkim državama srednje i istočne Europe. U svom izlaganju pod nazivom „*Složenost ocjenjivanja državnih i regionalnih rješenja*“⁸ osvrnuo se na poziciju i mogućnosti onih koji oblikuju javne politike (*public policy makers*) u suzbijanju trgovanja ljudima. Profesor navodi šest faza u kojima se može pokušati spriječiti trgovanje ljudima: vrbovanje žrtava, skrivanje žrtava, transport, primanje žrtava u državi odredištu, uvođenje posla u državi odredištu te održavanje sustava iskorištavanja. Učinkovitu borbu protiv kriminala otežavaju činjenice i u zemlji podrijetla žrtava i odredišta: u zemlji podrijetla to je siromaštvo, vrlo često praćeno širokom nepismenošću, a u zemlji odredišta to su ravnodušnost političara i šire javnosti te korupcija. S politološke perspektive, dva su moguća načina rješavanja problema: popravljavanje situacije u zemlji podrijetla ili kaznenopravna rješenja u zemlji odredišta. Političari obično prihvaćaju drugi pristup, koji je lakše pravno urediti, ali je manje učinkovit. Statistike pokazuju da su rezultati borbe protiv trgovanja ljudima prilično slabi: u središnjoj i istočnoj Europi 20 000 racija provedenih godišnje rezultira s dvjestotinjak osuđenih i tristotinjak spašenih žrtava, uz prilično visoke troškove, dok UN procjenjuje da je na svjetskoj razini oko 21 milijun ljudi barem na neki način oštećen trgovanjem ljudima. Umjesto primjene 3P (*prevention, protection, prosecution*) države se ograničuju na 3R pristup (*rescue, rehabilitation, reintegration*), koji se premalo bavi korijenom problema, koncentrirajući se na sanaciju već nastale štete. Profesor je zaključio izlaganje konstatacijom da ne nedostaje dobrih ideja za suzbijanje trgovanja ljudima, već je glavni nedostatak – nedostatak političke volje, potkrijepivši tu tvrdnju podatkom da od 134 država koje imaju zakonodavstvo protiv trgovanja ljudima, 15% njih godišnje ne prijavljuju niti jedan kazneni postupak u vezi s tim kaznenim djelom.

Prof. dr. sc. Nikoleta Radionov s Katedre za pomorsko i općeprometno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u svojem izlaganju pod nazivom „Trgovanje ljudima pomorskim prometom – izazovi za pomorsko pravo“⁹ dotakla povezanosti trgovanja ljudima s pomorskim prometom. Istraživanja pokazuju da četvrtina kaznenih djela uključuje prijevoz žrtava preko granica jedne regije. Počinitelji se uglavnom odlučuju na prijevoz brodom, ponajviše zbog niske cijene, ali i male opasnosti od otkrivanja. Prilikom toga, prijevoznici mogu igrati dvije različite uloge. U manjem broju slučajeva prijevoznici svjesno sudjeluju u organizaciji i provođenju trgovanja ljudima. Oni obično koriste brodove koji ne zadovoljavaju tehničke standarde te su registrirani u zemljama trećeg svijeta s manjkavom regulacijom. Međutim, u većini se slučajeva ljudi prevoze brodovima iz bogatih zemalja, čiji vlasnici i zapovjednici brodova ni koji način nisu uključeni u planiranje kaznenih djela. Naime, iako je zapovjednik broda odgovoran za brod, posadu i teret , njegove ovlasti ne uključuju provjeravanje sadržaja zatvorenih kontejnera. Međutim, u praksi mnogih zemalja zamjetna je tendencija proširenog shvaćanja odgovornosti zapovjednika broda, što prof. dr. sc. Radionov uspoređuje sa zapovjednom odgovornošću vojnih zapovjednika. Istraživanje koje je proveo Međunarodni centar za pravnu zaštitu pomoraca

⁸ „Complexities in Assessing State-Based and Regional Solutions“

⁹ „Trafficking and Smuggling by Sea, Maritime Challenges“

pokazuje da se četvrtina ispitanih našla pod kaznenim optužbama, a zabrinjavajuće je što su im prilikom toga u velikoj većini slučajeva bila uskraćena osnovna postupovna prava, poput prava na branitelja i prevoditelja. Profesorica je završila svoje izlaganje s upozorenjem da takve mjere upravljene na suzbijanje trgovanja ljudima mogu imati upravo suprotan učinak; zbog nesigurnosti smanjuje se interes za pomorstvo čime se gube kvalitetni kadrovi, što povećava opasnost od nesreća uzrokovanih ljudskom pogreškom i ostanak samo onih kadrova koji su skloniji upustiti se u ilegalne aktivnosti.

Završnu raspravu moderirala je mr. sc. Sunčana Roksandić Vidlička s Katedre za kazneno pravo Pravnog fakulteta u Zagrebu. Sudionici su raspravljali o statusu žrtve s obzirom na to da Konvencija Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima poziva države da u svoje zakonodavstvo uključe mogućnost nekažnjavanja žrtve prisiljene na sudjelovanje u ilegalnim aktivnostima. Kao rješenje su spomenuti primjena odredaba općeg dijela kaznenog zakonodavstva, uključivanje odredbi u posebni dio ili postupanje u okviru diskrecijskih ovlasti tužiteljstva u kaznenom postupku. Sudionici su zaključili da je vjerojatan razlog koncentracije represije na žrtve, i kao što je navela prof. dr. sc. Radionov, zapovjednike brodova to što je to najjednostavnije provesti, dok su mjere upravljene na otkrivanje pravih počinitelja – organizatora skupe i za sada daju slabe rezultate. Kako je ponekad teško provesti razgraničenje između žrtve i počinitelja, govori primjer prof. dr. sc. Derenčinovića o kriminalnoj praksi prijevoza trudnih Romkinja u Grčku, gdje se djeca prodaju ubrzo nakon rođenja. Postavlja se pitanje jesu li te žene (samo) žrtve ili i počiniteljice, a ako jesu, koji je trenutak u kojem postaju počiniteljice. Kao primjer promašenog postupanja naveden je slučaj u Ujedinjenom Kraljevstvu, gdje se vodio postupak protiv 14-godišnjaka koji je otkriven na ilegalnoj farmi kanabisa. Da bi se tome stalo na kraj, potrebno je provesti nova istraživanja i pomoću dobivenih preciznih rezultata, umjesto dosadašnjih procjena, formulirati mjere suzbijanja trgovanja ljudima, i što je najvažnije, implementirati ih.

Na kraju kolokvija, prof. dr. sc. Derenčinović zahvalio je svim izlagačima te ostalim prisutnima na sudjelovanju u kolokviju. Izrazio je nadu da ovaj kolokvij predstavlja početak šire rasprave o suzbijanju trgovanja ljudima. Naime, u široj je javnosti, izvan uskog kruga stručnjaka koji se bave ovom problematikom, trgovanje ljudima i dalje relativno nepoznato, nešto što se događa „negdje drugdje“ i ne prijeti izravno njima. Međutim, ovakvi bi kolokviji, sudeći prema prvome, mogli poboljšati situaciju.